

Motion till riksdagen 2016/17:3714

av **Christina Høj Larsen m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2016/17:175 Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska omfatta alla som invandrar på grund av anknytning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare även ska omfatta dem som har uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en försenad ansökan om förnyat uppehållstillstånd inte ska begränsa rätten till etableringsinsatser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målgruppen för samhällsorientering bör utvidgas till att omfatta alla som invandrar på grund av anknytning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målgruppen för samhällsorientering bör utvidgas till att även omfatta dem som har uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målgruppen för lagen om samhällsorientering bör utvidgas till att även omfatta de nyanlända som är medborgare i ett land som är anslutet till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller Schweiz, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2 Inledning

Genom proposition 2016/17:175 Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet föreslår regeringen ändringar i regelverket för nyanländas etablering. Ändringarna handlar framför allt om att stora delar av regelverket flyttas från

lag till förordning i syfte att öka flexibiliteten, och att regelverket harmoniseras med övriga arbetsmarknadspolitiska program som Arbetsförmedlingen ansvarar för. I lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, som ersätter den tidigare etableringslagen, regleras framför allt målgruppen för insatserna och det offentliga ansvar. Utbetalningarna av etableringsersättningen flyttas från Arbetsförmedlingen till Försäkringskassan, med motiveringen att utbetalningar är mer inom deras kompetensområde. Propositionen innehåller också förändringar som gör det möjligt med etableringsplaner som sträcker sig längre än de 2 år som är maxgränsen enligt nuvarande regelverk. Det blir också möjligt att ta större individuell hänsyn och inte begränsa programperioden alltför mycket till tidsbegränsningarna som kommer av tillfälliga uppehållstillstånd. Vänsterpartiet välkomnar förslaget. Möjligheterna till längre etableringsplaner och en ökad harmonisering är viktiga steg i rätt riktning. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att nyanlända kan ha andra förutsättningar än andra deltagare i de arbetsmarknadspolitiska programmen och att de utgör en heterogen grupp där de individuella förutsättningarna varierar kraftigt. Det är därför mycket viktigt att förordningen möjliggör olika typer av insatser och hög grad av individuell anpassning.

Förslaget innebär även justeringar i målgruppen för etableringsinsatser. I denna del anser Vänsterpartiet att målgruppen bör kunna utvidgas.

3 Fler borde omfattas

Etableringsinsatser och samhällsorientering är centrala för nyanländas möjligheter att inkluderas och få fotfäste i samhället. Det offentliga har ett stort ansvar i att underlätta etableringen och inkluderingen av nyanlända, som i många fall saknar de nätverk och kunskaper om den svenska arbetsmarknaden och samhället som annars är så viktiga. Vänsterpartiet menar att det offentliga ansvar bör sträcka sig längre än vad propositionen medger genom begränsningarna av målgrupperna för lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare och lagen om samhällsorientering.

3.1 Lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare

Regeringen föreslår bl.a. att de som har uppehållstillstånd på grund av anknytning till svenska medborgare eller på grund av anknytning till personer som kommunplacerades för sex år sedan eller tidigare inte ska omfattas av det nya regelverket för etableringsinsatser. Denna begränsning baseras på antaganden om att personer som invandrar på grund av anknytning till en person som varit här länge nog får det stöd den behöver från anknytningspersonen. Det är ett problematiskt antagande som inte tar hänsyn till att det stödet kan variera. Det riskerar också att stärka en eventuell beroendesituation mellan den nyanlände och anknytningspersonen. Det är vanligtvis kvinnor som invandrar på grund av anknytning till män. Att neka dessa kvinnor en individuell rätt till etableringsinsatser skulle innebära att försämra förutsättningarna för en mer jämställd etablering på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet anser att det nya regelverket för etableringsinsatser bör omfatta alla som invandrar på grund av anknytning. Lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska

omfatta alla som invandrar på grund av anknytning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den som har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen omfattas inte av lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, enligt regeringens förslag. Det motiveras med att deras tillstånd är tillfälliga och att det därför inte finns anledning att investera i deras etablering. Migrationsverket ifrågasätter denna bedömning eftersom de beviljar allt fler uppehållstillstånd på denna grund. Dessutom är längden på de uppehållstillstånd som beviljas på denna grund längre än de tidigare var. Situationen för de människor som får uppehållstillstånd på denna grund är mycket osäker och svår. I vissa fall kan den pågå under en längre tid och utgöra en stor påfrestning för den enskilde. En sysselsättning och en strävan mot att försöka etablera sig i samhället kan för de människor som befinner sig i denna svåra situation vara vägen till en fungerande tillvaro. Vänsterpartiet menar att denna grupp bör inkluderas i målgruppen för regelverket för etableringsinsatser. Lagen om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ska även omfatta de med uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Propositionen ställer krav på att den som ansöker om förnyat uppehållstillstånd måste göra det innan det tidigare uppehållstillståndet har löpt ut för att fortsatt få delta i etableringsinsatserna. Vänsterpartiet menar att lagstiftningen bör ta hänsyn till att det kan finnas anledningar till att man inte lämnat in sin ansökan i tid och att denna del av regelverket är onödigt sträng. En försenad ansökan om förnyat uppehållstillstånd ska inte begränsa rätten till etableringsinsatser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3.2 Samhällsorientering

Genom propositionen utvidgas målgruppen för rätten till samhällsorientering. Detta välkomnar Vänsterpartiet, men menar samtidigt att gruppen skulle kunna utvidgas ytterligare. Vänsterpartiet anser att samhällsorientering, precis som etableringen av nyanlända, bör vara det offentliga ansvar, även om det offentliga självklart inte kan stå för alla insatser som krävs för att den enskilde ska komma in i samhället. Regeringen resonerar på samma sätt när det gäller samhällsorientering som kring etableringsinsatserna. De som invandrat på grund av anknytning till en svensk medborgare anses kunna få samhällsorienteringen via sin anknytningsperson. Vänsterpartiet anser att den som invandrar inte ska vara beroende av sin anknytningsperson för att få grundläggande kunskaper om det svenska samhället. Den som får de kunskaperna från sin anknytningsperson kan givetvis strunta i samhällsorienteringen, men det bör vara den enskildes val. Målgruppen för lagen om samhällsorientering bör utvidgas till att omfatta alla som invandrar på grund av anknytning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

De med tidsbegränsade uppehållstillstånd på grund av verkställighetshinder enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen är inte heller en del av målgruppen i lagen om samhällsorientering. Vänsterpartiet menar att alla som lever i Sverige bör ha rätt att få grundläggande information om det svenska samhället. Det bör vara en möjlighet, men inget tvång. De som får uppehållstillstånd på denna grund kan i många fall komma att leva i Sverige under en längre tid. Målgruppen för lagen om samhällsorientering bör

utvidgas till att även omfatta de med uppehållstillstånd enligt 5 kap. 11 § utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ytterligare en grupp som exkluderas från målgruppen för lagen om samhällsorientering är nyanlända som är medborgare i ett land som är anslutet till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller Schweiz. Detta motiveras med att denna grupp har relativt lätt att etablera sig i samhället och inte anses ha störst behov av samhällsorientering. Vänsterpartiet menar att de individer som tillhör denna grupp själva bör ha möjligheten att avgöra vilka behov de har av samhällsorientering. Vi menar vidare att denna avgränsning sänder olyckliga signaler om att det är någon fundamental skillnad mellan medborgare i ett europeiskt land och andra människor. Målgruppen för lagen om samhällsorientering bör utvidgas till att även omfatta de nyanlända som är medborgare i ett land som är anslutet till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller Schweiz. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)

Daniel Sestrajcic (V)

Ali Esbati (V)

Daniel Riazat (V)